

О.П. Кундря-Висоцька, канд. екон. наук, Н.Б. Андрухів,
*Львівський інститут банківської справи
Університету банківської справи НБУ*

ОБЛІК У КОРПОРАТИВНИХ СИСТЕМАХ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ

У статті показано, що основою раціонального корпоративного управління є організована належним чином облікова система, а передусім – визначені методологічні підходи, що мають вплив на якісний зміст фінансової звітності.

Ключові слова: організація обліку, користувачі інформації, облікова модель, корпоративні системи управління.

Постановка проблеми. Корпоративне управління стає головним фактором прийняття інвестиційних рішень у новому тисячолітті. Інвестори вважають, що оцінка практики корпоративного управління так само важлива, як і фінансові індикатори інвестицій. За даними опитування, проведеного компанією McKinsey & Company, більшість інвесторів готові вкладати додаткові кошти в інвестування, якщо акціонерні товариства досягають вищих управлінських стандартів. Такі “премії” у Північній Америці та Західній Європі можуть досягати 12-14 %, в Азії та Латинській Америці – 20-25 %, а в Східній Європі – до 30 % обсягу інвестицій [4]. Безумовно, такі дані дають підстави прийти до висновку, що якісний рівень системи корпоративного управління є суттєвим чинником впливу на ринок цінних паперів. Властиво, що тут і виникає проблема якісного та достовірного оприлюднення необхідної інформації для потенційних інвесторів.

Відомо, що для оцінки рівня корпоративного управління сьогодні застосовуються різноманітні методології, серед яких, на нашу думку, однією з найбільш вичерпних є система бухгалтерського обліку, оскільки від достовірності та об’єктивності її результативних показників повною мірою залежить стратегія корпоративного управління. Тут слід зауважити, що облікова система як система, що відтворює реальний стан того чи іншого об’єкта, є динамічною і розвивається паралельно із бізнесом. Саме тому облік – “природний” (динамічний) та об’єктивний індикатор, що характеризує якісний рівень корпоративного управління. Йдеться про систему корпоративного управління, належний рівень організації якого має сприяти як ефективному використанню компаніями їх капіталу, так і сприяти тому, щоб корпорація враховувала інтереси широкого кола зацікавлених осіб та забезпечувала підзвітність органів управління як самої компанії, так і її акціонерів. Саме такі підходи в корпоративному управлінні будуть результативними в плані широкого залучення інвесторів.

У зв'язку з цим слід зауважити, що основою раціоналізації корпоративного управління є добре організована облікова система, а передусім – методологічні підходи, що визначають її результативність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зазначити, що впродовж останніх років достатньо широко висвітлюються етапи трансформації вітчизняної облікової системи, виокреслюються якісно нові підходи в організації обліку відповідно до умов, які диктує ринкова економіка. Дослідженням цієї проблеми займаються такі авторитетні вчені-економісти, як Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, С.Ф. Голов, В.В. Ковалев, А.М. Кузьмінський, М.В. Кужельний, Є.В. Мних, В.В. Сопко, М.Г. Чумаченко, М.С. Пушкар та ін., які у своїх працях достатньо аналітично викладають окремі аспекти розвитку бухгалтерського обліку як науки щодо його удосконалення, визначають нові методологічні підходи до ефективності функціонування обліку як системи. Водночас слід відмітити, що недостатньо уваги приділено висвітленню особливостей облікових методологій у бізнесових структурах великих масштабів – у корпораціях.

Мета даної статті – виокреслити та обґрунтувати деякі чинники впливу на організацію обліку в корпоративних системах управління.

Виклад основного матеріалу. Беручи до уваги те, що саме потреби зацікавлених користувачів визначають форму, зміст і обсяг інформації, що подається у звітності, а також враховуючи групи користувачів, що історично склалися, та інтереси в системі корпоративного управління, можна виокремити відмінності у структурі таких користувачів та проаналізувати ситуацію. Отже, необхідно зупинитися на класифікації користувачів у різних організаційно-правових формах (у нашому випадку – це корпоративні та некорпоративні форми ведення бізнесу), оскільки чітка сегментація “споживачів” облікової інформації для потреб різного рівня управління та прийняття відповідних

рішень дасть можливість конкретно ідентифікувати та врахувати інформаційні потреби у звітності (рис. 1-2).

Виявивши відхилення у структурі користувачів у різних виокремлених формах організації бізнесу, робимо висновок, що в рамках моделі корпоративного управління облікова система та відповідна звітність мають бути орієнтовані, передусім, на потреби акціонерів, потенційних інвесторів для прийняття рішень у плані інвестування. Такий пріоритет, звичайно, і є тим чинником, що має суттєвий вплив на висвітлення якісних характеристик результатів діяльності у відповідних формах звітності.

Слід зауважити, що за умов функціонування вітчизняної облікової системи в рамках національних стандартів бухгалтерського обліку чітко визначено форми фінансової звітності. У такому випадку видаються безпредметними пропозиції щодо визначення та зміни будь-яких пріоритетів.

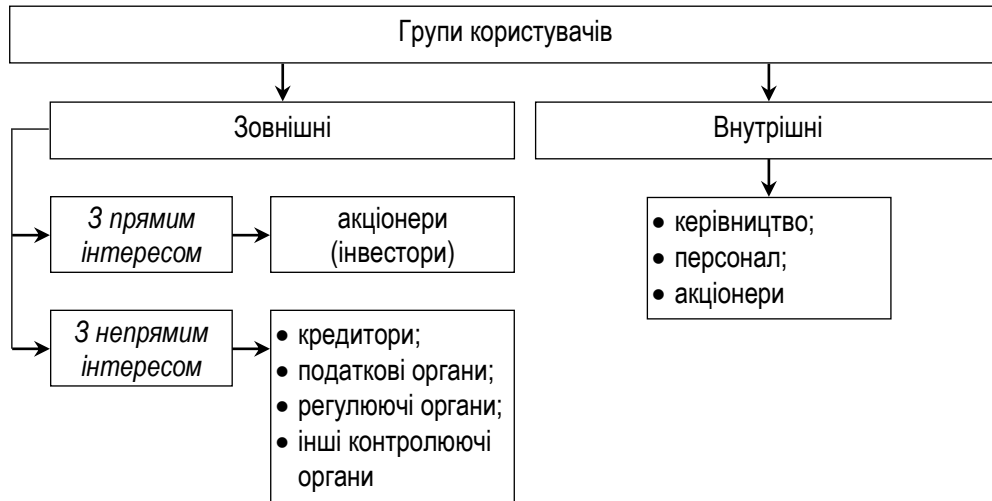

Рис. 1. Групи користувачів у корпоративних формах організації бізнесу

Проте, беручи до уваги динамічний розвиток підприємницької діяльності, глобалізації економіки, необхідно, на нашу думку, здійснювати предметний перегляд якісних показників та методологій їх подання у звітності. Такі підходи будуть основою для виокреслення параметрів вітчизняної моделі бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Адже відомо, що в різних країнах (групах країн) історично склалися такі моделі.

Українська система бухгалтерського обліку формувалася на основі так званої *континентальної моделі*, специфіка обліку за якою обумовлена двома користувачами: банками та податковою системою. Пояснюється це тим, що залучення інвестицій здійснюється з безпосередньою участю банків, тому фінансова звітність призначена передусім для них, а не для учасників ринку цінних паперів [2]. Окрім цього, у континентальній моделі на якісні характеристики звітності значно впливають державні органи, що пояснюється пріоритетом державної фіскальної політики. Основоположниками цієї моделі вважають країни континентальної Європи і Японію.

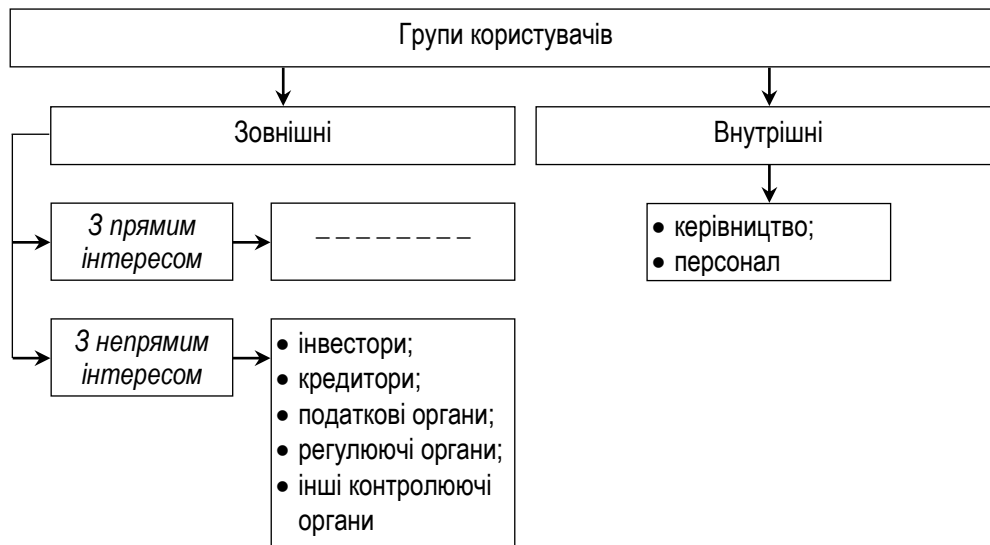

Рис. 2. Групи користувачів у некорпоративних формах організації бізнесу

На сьогодні цікавою для вітчизняного обліку є *англосаксонська модель*, у формуванні якої визначна роль належить Великій Британії, США і Нідерландам. Тут активний розвиток акціонерної власності привів до того, що фінансова звітність розглядається як основне джерело інформації для інвесторів та кредиторів. Практично усі суб'єкти підприємницької діяльності є учасниками ринку цінних паперів, що обумовлює зацікавленість у наданні об'єктивної інформації про свій фінансовий стан [2].

Таким чином, сучасна вітчизняна модель обліку, скоріш за все, несе ознаки континентальної моделі. Однак тут слід зауважити, що в умовах вільних, нерегламентованих ринкових відносин, коли сфера товарообміну є вкрай нестійкою, успіх будь-якого підприємства визначається знанням потреб ринку і стану зовнішньоекономічного середовища. Саме тому фінансова звітність, яка є носієм якісної економічної характеристики, має найбільш повно відображати специфіку підприємницької діяльності, особливо суб'єктів корпоративного бізнесу, які є найбільш привабливими для крупних інвестиційних вкладень.

У зв'язку з цим для відображення особливих підходів до організації обліку в корпоративних системах управління слід розробляти не стандарти бухгалтерського обліку, а додаткові методичні рекомендації, що регулюють проблемні питання висвітлення специфіки бізнесу у фінансовій звітності відповідно до запитів користувачів [5].

Відомо, що ступінь дотримання корпораціями базових принципів належного корпоративного управління стає все більш важливим фактором при прийнятті рішень у сфері інвестицій. Якщо країна має за мету скористатися перевагами глобального ринку капіталу і залучити довгостроковий капітал, правила і методи корпоративного управління мають заслуговувати на довіру і бути зрозумілими для всіх. Навіть якщо корпорації не розраховують на іно-

земні інвестиції, практика хорошого корпоративного управління може зміцнити довіру внутрішніх інвесторів і, відповідно, знайти більш стабільні джерела фінансування.

Висновки. Структура корпоративного управління має забезпечувати своєчасне і точне розкриття інформації з усіх суттєвих питань, що стосуються корпорації, враховуючи фінансовий стан, результати діяльності, склад власників та структуру управління компанією.

Інформація має готуватися, перевірятися і розкриватися не лише відповідно до міжнародних та національних стандартів обліку і звітності, а й згідно з додатковими методичними рекомендаціями, що регулюють проблемні питання висвітлення специфіки бізнесу відповідно до запитів користувачів.

Суттєва інформація, необхідна для належної оцінки стану компанії, має розкриватися своєчасно, причому вона має бути достовірною і зрозумілою. Канали розповсюдження інформації мають передбачати рівноправний, своєчасний і не пов'язаний з надмірними витратами доступ користувачів до необхідної інформації.

Механізми внутрішнього контролю мають забезпечувати повноту корпоративних даних. Ринок корпоративного контролю має функціонувати ефективно і прозоро.

Має забезпечуватись належний внутрішній аудит з дотриманням належних бухгалтерських та аудиторських стандартів.

Список літератури

1. Бородкин А. С. “Шоковая терапия” для бухгалтерского учета [Текст] / А. Бородкин // Світ бухгалтерського обліку. – 1997. – № 1. – С. 41.
2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік в зарубіжних країнах [Текст] : навч. посібник / Ф. Ф. Бутинець, Я. В. Соколов, Д. Панков, Л. Горецька. – Житомир, 2002. – 660 с.
3. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку [Текст] : пер. із англ. / за ред. С. Ф. Голова. – Київ, 1998. – 736 с.
4. Моссаковский В. Б. Деякі питання організації обліку в Україні [Текст] / В. Б. Моссаковский // Бухгалтерський облік і аудит. – 1997. – № 1. – С. 2.
5. Пархоменко В. М. Реформування бухгалтерського обліку в Україні: методологічне та нормативне забезпечення [Текст] : автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.06.04 / В. М. Пархоменко. – К., 2002. – 19 с.

Summary

It was argued that a properly organized accounting system namely a well-defined methodological approaches influencing the qualitative contents of financial book-keeping is the basis of rational corporative manegement.

Отримано 03.07.2008